

KYRKOSTYRELSENS CIRKULÄR

Nr 20/2006
7.6.2006

OM SKYDD AV KYRKUBYGGNADER

Den anlagda branden i Borgå domkyrka ger anledning till att blicka tillbaka till observationer som gjordes i slutet av 1900-talet samt de anvisningar som utfärdades på basis av dessa. Även vid denna tid upplevdes en period av hot om uppsåtlig skadegörelse på kyrkobyggnader.

Borgåbranden kan visa sig vara ett enstaka och slumpmässigt fall eller en del av den internationella våg av vandalism som nu är aktuell. En tanke- och aktionsmodell som upplevs som tidsenlig behöver ingen organisation för att spridas; enbart nyhetsbilder och lockande sloganer kan styra vissa människors agerande. En aktionsmodell som upplevs som en trend kan utgöra en förebild för nya försök till uppsåtlig skadegörelse på kyrkobyggnader.

I egenskap av byggnadens ägare, ansvarig för byggnadens användning och den part som bäst känner till de lokala omständigheterna är varje enskild församling den rätta instansen att fatta beslut om sina byggnaders säkerhet. Läget skall följas kontinuerligt. När säkerheten vid andra objekt förbättras kan risken överföras på en ort som tidigare varit trygg. På en ort som i sig upplevs som trygg kan en enskild incident skapa en säkerhetsrisk.

Aktuella hotbilder

Förutom det exempel som Borgåfallet utgör finns just nu även andra ökade riskfaktorer. Skolåret tar slut samtidigt som vädret blir varmare, något som vanligen har återspeglats i skadegörelsestatistiken. Vissa ideologiskt motiverade skadegörare har tidigare sammankopplats med siffermagins anhängare, och datum som innehåller siffrorna 6 och 9 har inom siffermagin ansetts vara särskilt nära förknippade med ondska och onda gärningar. Eftersom man kan anta att ideologiskt motiverade skadegörare aktiveras till följd av Borgåfallet är det skäl att vara på sin vakt 6.6.2006.

Anlagda bränder och skadegörelse

Eftersom många av dem som anlägger bränder söker publicitet, även då de själva håller sig dolda, kan det vara bra att hålla en så låg profil som möjligt i informationen. Man skall heller inte gå ut med information om att säkerheten i församlingens kyrka är vattentät. Ett sådant påstående kan upplevas som en utmaning

och en impuls att försöka överlista kyrkans beskyddare. I informationen skall man inte heller avslöja säkerhetsdetaljer, eftersom det erbjuder skadegörarna en kartläggning av säkerhetsluckorna.

Åtgärderna och syftet med dem

Åtgärderna skall i första hand syfta till att förebygga skadegörelse eller åtminstone begränsa skadorna till ett minimum. Att få fast gärningsmannen efter att en skada inträffat har ingen stor betydelse för fallet, eftersom man knappast har någon hjälp av skadegöraren när skadan repareras. Med tanke på andra kyrkor kan det dock minska risken för anlagda bränder och säkert också dämpa det allmänna intresset för en sådan aktionsmodell.

När man överväger åtgärder som församlingen kan vidta är det alltid bra att diskutera dem med den lokala polis- och räddningsmyndigheten. Eftersom bevakningen sällan är heltäckande är det skäl att avslöja detaljerna i arrangemangen för så få personer som möjligt.

Åtgärder som kan vidtas omedelbart

När det är fråga om en risk som begränsar sig regionalt eller till en viss tidpunkt kan man anordna bevakning. Bevakningsföretagens tjänster är lätta att anordna, och med dem får församlingen även den sakkunskap och kompetens som behövs. Bevakningsföretagens tjänster är dock dyra och finns inte heller att få på alla orter. Om församlingen arrangerar bevakningen själv, till exempel i form av talkoarbete, skall detta göras i samarbete med polisen. Alla som deltar i bevakningen skall informeras om vaktens rättigheter och gränserna för dessa samt de säkerhetsaspekter som skall beaktas i uppdraget.

Som ett tillfälligt och eventuellt även långvarigare arrangemang kan man effektivisera bevakningen till rimliga kostnader genom att använda självaktiverande och bildsändande mobiltelefoner. Den tekniska kvaliteten på dessa system har förbättrats under den senaste tiden, samtidigt som de kostnader de medför har förändrats så att de är förenliga med respektive församlings möjligheter.

Man kan minska risken för oplanerad skadegörelse genom att ta bort allt som kan användas som tändmaterial samt till exempel låsa soptunnorna för natten. Det är bra att regelbundet kontrollera att dörrlåsen fungerar och att ventilationshålen i grunden och takluckorna är stängda. Vanligen är det också möjligt att ta bort den nedre delen av takstegar för att förhindra att någon får för sig att klättra upp på taket.

Vissa församlingar har förbjudit vistelse på kyrkogården och begravningsplatsen nattetid utan att församlingsmedlemmarna skulle ha upplevt att det stör deras seriösa vistelse eller verksamhet där. Förbudet underlättar bevakningen; alla som påträffas på området kan avlägsnas därifrån – även om ingen skadegörelse skett – och de tekniska övervakningssystemen aktiveras och larmar inte i onödan.

Bestående förbättring av säkerheten

Säkerheten skall ses över kontinuerligt i och med att hotbilderna förändras och informationen och möjligheterna i sin tur förbättras. Förr i tiden var åskväder det största hotet, sedan upplevde vi en våg av ideologiskt motiverad skadegörelse,

och nu står vi kanske inför en ny förstörelseiver som ännu inte till fullo kunnat identifieras.

Skadegörelse föregås vanligen av att någon tränger sig in i en byggnad eller på ett förbjudet område. Bevakningstekniken för både utomhus- och inomhusbruk har utvecklats och i dag finns det bättre system att köpa till betydligt förmånligare priser än tidigare. I en debatt som fördes för några år sedan begrundades den eventuella konflikten mellan skydd av sekretess och bevakning. När man informerar om bevakningen och den riktar sig på lokaler eller områden som är i olovligt bruk existerar ingen sådan konflikt. Kameraövervakning har visat sig fungera bra och har även en förebyggande effekt på skadegörelse och annan kriminalitet.

Branddetektorsystemen har visat sig vara effektiva. Detta kan konstateras trots alla nackdelar hos systemen. Tidigare orsakade detektorer i kalla lokaler ofta falska larm, och därför har många objekt fortfarande inga detektorer i kalla utrymmen såsom på vindar och i klockstaplar. Nuförtiden är det dock möjligt att komplettera systemen. I många objekt har det inte varit möjligt att installera normenliga detektorer på grund av målningar i kyrktaket, och därmed har inga detektorer alls installerats. Numera anpassas normerna bättre än tidigare till omständigheterna. Dessutom har man tagit fram ett system för krävande objekt som kan installeras i huvudsak utanför det utrymme som skall bevakas.

Endast ett fåtal kyrkor har ett automatiskt släckningssystem som täcker hela byggnaden. Att bygga ett normenligt rörsystem som hela tiden tryckregleras med vatten är inte heller möjligt i ouppvärmda lokaler. Många kyrkor har därför tagit i bruk ett s.k. torrsprinklersystem, som brandkåren fyller och aktiverar när den anländer. Detta system täcker vanligen inte hela kyrkan, utan har installerats endast i sådana delar som är svåra att nå, såsom torn och vindar. Systemet har även den fördelen att funktionsstörningar som skulle leda till vattenskadorna i praktiken är omöjliga.

Utöver de traditionella rörsystemen finns numera även olika släckningssystem som bygger på dropp teknik. Fördelen med dessa är möjligheten att bygga upp ett automatiskt system som även täcker ouppvärmda lokaler. De behöver endast en tiondel av den vattenmängd som går åt i traditionella system, och därmed blir vattenskadorna mindre och det vatten som behövs kan lagras i kyrkan. De sprinkler som installeras på synlig plats är så små att de har kunnat installeras även i sådana tak där traditionella sprinkler inte har installerats. Behovet av att på nytt överväga släckningssystem och uttryckligen automatiskt och självständigt fungerande system har ökat till följd av den tekniska systemutvecklingen samt centraliseringen av räddningsväsendet till större enheter. Stavkyrkorna i Norge, som klassificerats som kulturhistoriska nationalskatter, har skyddats med droppsläckningssystem.

Det är bra att kartlägga möjligheterna till byggnadstekniskt brandskydd i samarbete med den lokala myndigheten. Brandteknisk sektionering enligt gällande normer är inte alltid ett alternativ, men det finns ofta naturliga lösningar som kan tillämpas från fall till fall i syfte att förhindra eller dämpa eldsvådor eller underlätta släckningsarbetet.

Det är också bra att tillsammans med räddningsmyndigheten kontrollera förutsättningarna för brandkårens arbete, såsom passager och vattentillförsel. Man kan

även med fördel i samråd med myndigheten jämföra räddnings- och evakueringsplanerna med de rådande omständigheterna och bedöma planernas användbarhet.

Som bilaga till detta brev följer en förfrågan till kyrkoherdeämbetena om inbrotts- och brandskyddet i kyrkorna. Vänligen fyll i blanketten och sänd den till Kyrkostyrelsen före 15.7.2006.

KYRKOSTYRELSEN

Risto Voipio

Eero Raatikainen

INBROTTS- OCH BRANDSKYDD AV KYRKOR

FÖR VARJE KYRKA IFYLLS EN EGEN BLANKETT

Församling _____

Befolkningsregisterkod _____

Kyrkans namn _____

Har rörelsefriheten begränsats på området utanför? ja nej delvis Finns det visuell övervakning på området? ja nej Skyddet av yttersidan: byggnadsteknisk larmanordning Skyddet av interiören: rörelsedetektor visuell övervakning finns ej Uppbevaringen av värdeföremål / kassaskåp: finns finns ej Larmanordning: finns ej finns ,som är länkad till förs. anställd till nödcentral Rörnät för släckning: inomhus på vinden i tornet i klockstapelns Automatiskt rörnät för släckning: finns finns ej Åskskydd: på taket / i tornet i klockstapelns i el- och telekommunikationen Är kyrkan försäkrad? ja nej Är klockstapelns försäkrad? ja nej Är inventarierna försäkrade? ja nej

Beloppet på försäkringen har beräknats av:

församlingen försäkringsagent försäkringsbolag vet inte Har en räddningsplan utarbetats? ja nej Har räddningsövning hållits? ja för över två år sedan nej

Uppgifterna gavs av / datum _____ tfn _____